

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 8Co/268/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1212224961
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 09. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Vičková
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2020:1212224961.3

Uznesenie

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Vičkovej a členov senátu JUDr. Ondreja Krajča a JUDr. Moniky Holickej v spore žalobcov: X/ R. J., N. W. XXX, H., Č. F., X/ G. J., N. W. XXX, H., Č.Á. F., zastúpených advokátom Dr. Miroslavom Králikom, AK Grösslingova 4, Bratislava, proti žalovanému: Slovenská republika - Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, so sídlom Mierová 19, Bratislava, o náhradu škody, priznanie primeraného zadosťučinenia v peniazoch, o priznanie práva zverejniť rozsudok v denníkoch na náklady žalovaného, zaplatenie preddavku na toto uverejnenie, o odvolaní žalobcov proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II zo dňa 17. apríla 2018, č.k. 19C/190/2012-517, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie **z r u š u j e** a vec mu **v r a**
c i a na ďalšie konanie.

o d ô v o d n e n i e :

1. Napadnutým rozsudkom zamietol súd prvej inštancie žalobu; ktorou sa žalobcovia domáhali zaplatenia každému z nich náhrady škody v sumu 175,02 eur s príslušenstvom, zaplatenia každému z nich po 10.000,- eur titulom primeraného zadosťučinenia, vyslovenia, že majú právo zverejniť celý rozsudok v denníkoch D. Č. V. Z. na náklady žalovaného, pričom žalovaný je povinný zaplatiť im po 1.000,- eur titulom preddavku na uverejnenie rozsudku v denníkoch; a žalovanému priznal proti žalobcom právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu vo výške 100 %. Skutkový stav zistený vykonaným dokazovaním posúdil podľa relevantných ustanovení zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov a zákona č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr, a dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Z vykonaného dokazovania mal súd za nesporne preukázané, že žalobcovia uzavreli dňa 03.05.2010 s cestovnou kanceláriou Z. B. - zmluvný partner Karya Tour, s.r.o. Bratislava Zmluvu o obstaraní zájazdu, v destinácii Turecko - Kemer, so začiatkom zájazdu dňa 25.08.2010 do 04.09.2010, pri podpise zmluvy uhradili zálohu v sume 517,60 eur, celková cena zájazdu bola dohodnutá na sumu 1.294 eur. Dňa 09.07.2017 cestovná kancelária Karya Tour s.r.o. ohlásila úpadok. Žalobcom bola z uhradenej zálohy vrátená suma len vo výške 30% t. j. 155,28 eur na osobu, poisťovňa im doplatila 2,18% t. j. sumu 11,28 eur, pričom rozdiel medzi uhradenou zálohou a vrátenými finančnými prostriedkami predstavuje sumu 351,04 eur. Žalobcovia tvrdili, že škoda im vznikla z dôvodu, že poisťná suma pre prípad úpadku cestovnej kancelárie nepokryla nimi zaplatený preddavok na zájazd, a to z dôvodu, že zákon č. 281/2001 Z.z. do § 9 ods. 3 nesprávne transponoval článok 7 Smernice Rady č. 90/314/EHS (ďalej len "Smernica"), podľa ktorého organizátor a/alebo maloobchodník, ako zmluvná strana, musí zabezpečiť dostatočný dôkaz záruky refundácie peňazí, ktoré boli zaplatené za a pre repatriáciu spotrebiteľa v prípade platobnej neschopnosti; § 9 ods. 3 zákona č. 281/2001 Z. z. limituje výšku poisťného krytia minimálne 25 % očných plánovaných tržieb z predaja zájazdov resp. ak tržby majú byť nižšie lež v predchádzajúcom roku, vo výške minimálne 25 % týchto tržieb v predchádzajúcom roku. Žalovaný vzniesol námietku premlčania takto uplatneného

nároku poukazujúc na plynutie objektívnej premlčacej lehoty podľa § 22 ods. 2 zákona č.58/1969 Zb. Mal za to, že jeho nesprávny úradný postup musel byť ukončený najneskôr nadobudnutím platnosti zákona č. 281/2001 Z. z., t. j. 18.07.2001; žalobcovia mohli uplatniť svoje nároky v zákonnej objektívnej 10 ročnej premlčacej lehote, ktorá uplynula 18.07.2011. Ak žalobu na súde prvej inštancie podali 28.09.2012, uplatnili nárok po uplynutí premlčacej lehoty. Žalobcovia so vznesenou námietkou premlčania nesúhlasili, poukázali na to, že až dňom od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie t.j. 01.05.2004 bola Slovenská republika povinná implementovať Smernicu do nášho právneho poriadku; keď žalobu podali na súde prvej inštancie 28.09.2012, podali ju pred uplynutím 10 ročnej objektívnej premlčacej lehoty. Vznesenú námietku premlčania posúdil ako nedôvodnú s poukazom na to, že skutočná škoda mala byť žalobcom spôsobená momentom, keď im poisťovňa Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s. nevyplatila celú sumu a za prvú zálohu, ktorú žalobcovia zaplatili vo výške 517,60 eur, ale vyplatila im len 155,28 eur a v januári 2011 doplatila 11,28 eur; týmto momentom možno konštatovať, že došlo k zmenšeniu majetkového stavu žalobcov o 351,12 eur. Mal za to, že správna aplikácia hmotnoprávnej úpravy zákona č. 58/1969 Zb. a zákona č. 514/2003 Z.z. závisí od vzniku škody, t. j. od okamihu, kedy malo ku škode spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom dôjsť. Pokiaľ ku škode došlo pred 01.07.2004, treba za doterajší predpis v zmysle § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z. považovať zákon č. 58/1969 Zb., inak je potrebné aplikovať zákon č. 514/2003 Z. z. (§ 27 ods. 1. Vychádzajúc z tvrdení uvedených v žalobe, že k vzniku škody došlo v januári 2011, uplatnený nárok bolo treba posudzovať podľa zákona č. 514/2003 Z. z., nakoľko objektívna premlčacia lehota nemohla začať plynúť skôr, ako vznikla škoda. Pokiaľ sa žalobcovia vznik škody odvodzovali od zlej transpozície smernice Rady EHS 1990/314/EHS o balíku cestovných a dovolenkových a výletných služieb, konkrétne žalobcovia vytykali nesprávnu implementáciu výšky garancie (§ 11 ods. 3 Zákona o zájazdoch) v rozsahu určenom článkom 7 Smernice 90/314, dospel k záveru, že smernica 90/317 bola transponovaná do obsahu zákona č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr riadne, čo vyplýva z obsahu Predkladacej správy k zákonu č. 281/2001 Z. z., z obsahu Dôvodovej správy k zákonu č. 281/2001 Z. z., ktorých obsahom je aj doložka zlučiteľnosti zákona s právom EÚ, ako aj z tabuľky zhody k zákonu č. 281/2001 Z. z., ktorá poskytuje širšie informácie o tom, či právna úprava SR je kompatibilná s právom ES/EÚ. Skutočnosť, že Smernica 90/314 bola transponovaná do obsahu zákona č. 281/2001 Z. z. vyplýva aj z Oznámenia o notifikácii, ktorá bola uskutočnená v súlade s požiadavkami uznesenia vlády SR č. 983 z 14.10.2003, ako aj z obsahu samotného materiálu k tomuto uzneseniu vlády SR. Konečný termín transpozície Smernice 90/314 bol pre Slovenskú republiku stanovený na 01.05.2004. Uvedená skutočnosť vyplýva z potvrdenia o prijatí oznámenia o notifikácii. Tvrdenie žalobcov, že povinnosť vykonať transpozíciu Smernice 90/314 SR ako členskému štátu vznikla SR až dňom 01.05.2004 a táto Smernica bola transponovaná až po vstupe SR do EÚ Zákonom č. 186/2006 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 281/2001 Z. z. mal za nepravdivé. Uviedol, že zo všeobecnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 281/2001 Z. z. vyplýva, že základným účelom navrhovaného zákona je ochrana spotrebiteľov, objednávateľov zájazdov cestovných kancelárií v prípade úpadku cestovnej kancelárie alebo v prípade, že neplní dohodnuté služby z dôvodu insolventnosti, v súlade s požiadavkami smernice Rady Európskej únie č. 90/314/ECC o organizovanom cestovnom ruchu, organizovaných dovolenkových pobytoch a organizovaných zájazdoch. V pôvodnom návrhu zákona č. 281/2001 Z. z. v samotnom znení zákona bola v § 11 ods. 3 stanovená povinnosť poistenia zájazdu: "Cestovná kancelária je povinná dohodnúť povinné zmluvné poistenie zájazdu podľa § 9 na poistnú sumu vo výške minimálne 30% ročných plánovaných tržieb z predaja zájazdov. Ak tieto tržby majú byť nižšie než v predchádzajúcom roku, cestovná kancelária je povinná dohodnúť povinné zmluvné poistenie zájazdu na poistnú sumu vo výške minimálne 30 % týchto tržieb v predchádzajúcom roku. Následne zákonom č. 186/2006 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 218/2001 Z. z. sa v § 11, ods. 3 výška poistnej sumy z ročných plánovaných tržieb znížila z minimálne 30% na 25% s odôvodnením že týmto ustanovením sa upravuje výška poistnej sumy ročných plánovaných tržieb pre cestovné kancelárie. Platná minimálne 30% sadzba obratu zájazdovej činnosti v Slovenskej republike je vyššia v porovnaní s inými štátmi Spoločenstva, kde sa pohybuje v rozpätí od 0,5 do 15%. Zaťaženie slovenských cestovných kancelárií plnenie povinnosti preukazovania záruky klientom pre prípad ich úpadku bolo neúmerne vysoké a stavalo ich v európskom konkurenčnom priestore do zjavne nevýhodného postavenia, ktoré je uvedené v dôvodovej správe k predkladanému návrhu zákona č. 186/2006 Z. z., ktorá predstavuje novelu k pôvodnému zneniu zákona č. 281/2001 Z. z.. Zákon č. 186/2006 Z. z. nepredstavuje ani samotnú implementáciu ani ukončenie procesu implementácie Smernice e 90/314, je to novela zákona, ktorá vznikla z potreby spresnenia znenia niektorých základných pojmov, zjednodušenia pri uplatňovaní zákona doplnením o oprávnenia cestovných kancelárií a cestovných agentúr o ďalšie služby, ako je organizácia, ponuka

a predaj kombinácie služieb kratších ako 24 hodín a poskytovanie činnosti sprievodcu cestovného ruchu a upravuje sa percento výšky poistnej sumy z ročných plánovaných tržieb z predaja zájazdov, pri plnení povinnosti preukazovania záruky pre prípad úpadku cestovných kancelárií. Dospel k záveru, že žalobcovia nepreukázali, že došlo k nesprávnej transpozícii Smernice 90/314, nakoľko žalobcovia nepredložili žiaden dôkaz t. j. dokument Európskej komisie, ktorým by Slovenskú republiku vyzvala na odstránenie chýb (nezrovnalosti) v nadväznosti na nesprávnu transpozíciu Smernice 90/314. Ani samotná novela zákona č. 186/2006 Z. z. sa nezakladala na výzve Európskej komisie, ktorou by žiadala nápravu v spôsobe a/alebo v rozsahu implementácie Smernice 90/314. Uzavrel tak, že žalobcovia neuniesli dôkazné bremeno vzťahujúce sa k ich tvrdeniu nesprávneho úradného postupu pri transpozícii Smernice 90/314, preto žalobu v tejto časti zamietol. Pokiaľ žalobcovia tvrdili, že škoda im vznikla z dôvodu, že poistná suma pre prípad úpadku cestovnej kancelárie im nepokryla nimi zaplatený preddavok na zájazd, konštatoval, že žalobcovia už v čase dojednanja zájazdu resp. podpise zmluvy sa mali možnosť oboznámiť so znením § 9 v nadväznosti na § 11 ods. 3 zákona č. 281/2001 Z. z., ktorého obsahom je povinnosť cestovnej kancelárie si dohodnúť poistenie zájazdu, na základe ktorého vzniká objednávateľovi právo na poistné plnenie v prípadoch, keď cestovná kancelária z dôvodu svojho úpadku nedokáže plniť svoje povinnosti, ku ktorým sa písomne zaviazala. Výška poistenia pre prípad úpadku je minimálne 25% z plánovaných tržieb alebo z dosiahnutých tržieb. CK Karya Tour mala s poisťovňou Allianz - Slovenská poisťovňa a.s. uzatvorené poistenie zájazdu pre prípad úpadku cestovnej kancelárie. CK Karya Tour bola poistená na sumu 550 000 eur. Po úpadku CK Karya Tour a po doplatení poistnej sumy v období januára 2011 poisťovňou, žalobcom podľa ich tvrdenia vznikla škoda vo výške 351,04 eur. Mal za to, že žalobcovia uspokojenie svojej pohľadávky v prvom rade mali žiadať od spoločnosti Karya Tour a to aj v prípade vyhlásenia konkurzu v dôsledku úpadku spoločnosti. Karya Tour bola uznesením Okresného Bratislava I č.k. 33CbR/69/2013 zo dňa 10.02.2015, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 24.03.2015, zrušená bez likvidácie a následne bola dňa 27.05.2015 vymazaná z obchodného registra. Z uvedeného vyplýva, že žalobcovia v prvom rade mohli vymáhať svoju škodu vo výške 351,04 eur, ktorá im vznikla v januári 2011 od Karya Tour, ktorá škodu spôsobila. Mal za to, že žalobcovia nepreukázali ani príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vzniknutou škodou, pričom toto dôkazné bremeno zaťažovalo poškodených t. j. žalobcov a žalobu aj v tejto časti ako nedôvodnú zamietol. Pokiaľ sa žalobcovia domáhali zaplatenia nemajetkovej ujmy spolu vo výške 20.000,- eur, uviedol, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy možno priznať len v súvislosti s nezákonným rozhodnutím orgánu štátu, alebo ak došlo k nesprávnemu úradnému postupom a nemajetková ujma vznikla v príčinnej súvislosti s týmto nesprávnym úradným postupom, pričom nestačí len tvrdenie, že nemajetková ujma vznikla. V danom prípade mal za preukázané, že nie je akákoľvek príčinná súvislosť medzi žalobcami tvrdeným nesprávnym úradným postupom a uplatnenou nemajetkovou ujmom formou primeraného zadosťučinenia vo výške 20.000,- eur, pričom z výpovedí samotných žalobcov ani nevyplývalo, že by sa takéhoto nároku domáhali, preto aj v tejto časti a zvyšku nárokov žalobcov o zverejnenie rozsudku a uloženie povinnosti žalovanému na zaplatenie nákladov na toto zverejnenie v denníkoch, žalobu zamietol ako nedôvodnú. Výrok o trovách konania odôvodnil § 255 ods. 1 C.s.p.

2. Proti tomuto rozsudku podali v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobcovia, ktorí sa domáhali jeho zrušenia a vrátenia veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a nepreskúmateľnosti rozsudku súdu prvej inštancie. Poukázali na to, že v zmysle judikatúry Súdneho dvora EÚ náhradu škody nemožno viazať na požiadavku, aby Súdny dvor EÚ predtým konštatoval porušenie úniového práva dotknutým členským štátom, takáto podmienka by bola v rozpore so zásadou účinnosti. V zmysle práva Únie, na to, aby bola podaná žaloba na náhradu škody úspešná, nie sú povinní preukazovať podanie podnetu na Komisiu či predkladať súdu akékoľvek dokumenty, ktorými by Komisia či iný orgán Slovenskú republiku vyzval na odstránenie chýb v nadväznosti na nesprávnu transpozíciu smernice, ani nemusia v ich veci čakať na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ, ktorým by tento rozhodol, že zo strany členského štátu došlo k porušeniu práva EÚ. Jednotlivec môže podať na vnútroštátny súd návrh na náhradu škody spôsobenej členským štátom z dôvodu porušenia práva Únie bez toho, aby počkal na vyhlásenie rozsudku, ktorým sa určuje, že členský štát porušil právo Únie. V prípade uplatnenia nárokov na náhradu škody z dôvodu porušenia práva Únie členským štátom je na posúdení vnútroštátneho súdu, či k porušeniu úniového práva zo strany členského štátu došlo. Pokiaľ sa súd prvej inštancie vo vzťahu k transpozícii článku 7 Smernice 90/314 odvolával na predkladacu a dôvodovú správu k zákonu číslo 281/2001 Z.z., ktorých obsahom je aj doložka zlučiteľnosti zákona s právom EÚ, tabuľku zhody k tomuto zákonu a oznámenie o notifikácii, uviedli, že tieto boli vypracované žalovaným, a preto nemusia odrážať objektívne

skutočnosti, ktoré by bez pochybností preukazovali vykonanie riadnej transpozície. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku žiadnym spôsobom nešpecifikoval, akým spôsobom má z týchto dokumentov vyplývať riadna transpozícia článku 7 smernice 90/314. Prvoinštančný súd mal v konaní povinnosť postupovať tak, že mal porovnať konkrétne znenie ustanovenia smernice 90/314 (článku 7) a ciele v nej stanovené s konkrétnym znením ustanovení slovenského transpozičného predpisu - § 11 ods. 3 zákona číslo 281/2001 Z. z. a na základe toho by dospel k záveru, či právny poriadok Slovenskej republiky a konkrétne ustanovenia transpozičného predpisu, do ktorých bola smernica transponovaná, je v súlade s ustanoveniami smernice 90/314. K takémuto postupu však zo strany prvoinštančného súdu v konaní nedošlo. Mali za to, že preukázali, že článok 7 smernice 90/314 nebolo riadne prebratý do slovenského právneho poriadku a že preukázali porovnaním článku 7 smernice a transpozičného predpisu - § 11 ods. 3 zákona číslo 281/2001 Z.z., že zo strany žalovaného nedošlo k riadnej transpozícii článku 7 smernice 90/314 a svoje tvrdenia podopreli judikatúrou Súdneho dvora EÚ v danej oblasti. Uniesli preto dôkazné bremeno vzťahujúce sa k tvrdeniu nesprávneho úradného postupu pri transpozícii smernice 90/314. Za nesprávny považovali aj záver súdu prvej inštancie, že škodu si mali v prvom rade vymáhať od cestovnej kancelárie ako aj jeho záver o tom, že nepreukázali príčinnú súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vzniknutou škodou. Poukázali na objektívnu absolútnu zodpovednosť členského štátu za škodu spôsobenú porušením únijového práva. V danej veci ide o zodpovednosť štátu za škodu z dôvodu porušenia únijového práva, a preto na posúdenie vzniku zodpovednosti je potrebné aplikovať podmienky zodpovednosti členského štátu za škodu porušením únijového práva, ktoré sú judikované Súdny dvorom EÚ. Mali zato, že splnili všetky podmienky vzniku zodpovednosti štátu za škodu s poukazom na to, že článok 7 smernice 90/314 priznáva spotrebiteľom práva, ktoré zaručujú náhradu zaplatených peňazí v prípade platobnej neschopnosti organizátora, judikatúra Súdneho dvora EÚ jednoznačne uvádza, že porušenie komunitárneho práva je jasne dostatočne závažné, ak smernica nebola transponovaná v rámci i obdobia stanoveného na tento účel alebo ak pretrváva naďalej napriek rozsudku, ktorý toto porušenie práva preukazuje, alebo napriek predbežnému opatreniu alebo ustálenej súdnej praxi Súdneho dvora v danej oblasti, z ktorých je zrejmé, že dotknuté správanie je porušením práva. Pričom preukázali, že článok 7 smernice nebol do dnešného dňa riadne prebratý do slovenského právneho poriadku a to napriek ustálenej súdnej praxi Súdneho dvora EÚ v tejto oblasti. Medzi porušením únijového práva a škodou existuje priama príčinná súvislosť. Ak by žalovaný správne transponoval článok 7 smernice 90/314 a zákon číslo 281/2001 Z.z. by ukladal cestovnej kancelárii povinnosť uzatvoriť poistenie pre prípad úpadku v takom rozsahu, aby im boli vrátené všetky zaplatené peniaze, škoda by im v takom prípade nevznikla. Z dôvodu nesprávnej transpozície článku 7 smernice do právneho poriadku Slovenskej republiky došlo k vzniku škody, ktorú si uplatnili touto žalobou v sume 351,04 eur. Cestovná kancelária bola poistená pre prípad úpadku v súlade s platnou právnou úpravou - § 11 ods. 3 zákona číslo 281/2001 Z.z., ktorá úprava je však v rozpore s článkom 7 smernice 90/314. Keďže cestovná kancelária bola poistená v súlade s § 11 ods. 3 zákona číslo 281/2001 Z.z., z jej strany nedošlo k žiadnemu protiprávnemu konaniu, ktoré by zakladalo nárok žalobcov na náhradu škody a preto by sa nemohli voči cestovnej kancelárii na súde dovolávať priameho účinku článku 7 smernice z dôvodu, že smernica nikdy nemôže mať horizontálny priamy účinok v sporoch medzi súkromnoprávnymi subjektmi. Škodu im spôsobil žalovaný tým, že nezabezpečil správnu transpozíciu článku 7 smernice 90/314 do transpozičného predpisov. Za nesprávny preto považovali záver súdu prvej inštancie, že škodu si mali uplatňovať od cestovnej kancelárie. Záverom navrhli položitie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru EÚ. V replike zotrvali na dôvodoch odvolania.

3. Žalovaný vo svojom vyjadrení k odvolaniu žalobcu mal za to, že predložil všetky dôkazné prostriedky týkajúce sa správnej transpozície smernice. Poukázal na to, že žalobcom bolo umožnené uplatniť si nárok na náhradu škody, ktorá im mala byť údajne spôsobená nesprávnym úradným postupom, ktorý mal spočívať v nesprávnej implementácii smernice, túto možnosť im poskytol zákon číslo 58/1969 Zb. Mal zato, že ustanovenie zákona o určení 10 ročnej objektívnej premlčacej lehoty je plne v súlade s ustálenou judikatúrou ESD a neodporuje jej. Stotožnil sa s právnym názorom súdu prvej inštancie, že nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi nesprávnym úradným postupom a vzniknutou škodou. Zotrval na tom, že žalobcovia neuniesli dôkazné bremeno preukázania vzniku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom. Zotrval na vnesenej námietke premlčania nároku. V tejto súvislosti poukázal na to, že smernica 90/314 bola implementovaná do právneho poriadku Slovenskej republiky zákonom číslo 281/2001 Z.z., ktorý nadobudol platnosť 18. 7. 2001 a účinnosť od 1. 10. 2001. Zodpovednosť za škodu, ktorá mala byť žalobcom spôsobená nesprávnym úradným postupom - nesprávnou implementáciou článku 7 smernice 90/314, by sa mal spravovať ustanoveniami zákona číslo 58/1969 Zb. V súvislosti s objektívnou premlčacou lehotou na náhradu

škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom poukázal na nález Ústavného súdu SR sp.zn. I. ÚS 430/2011 z 18. 1. 2012, na dôvodovú správu k § 22 až 24 zákona číslo 58/1969 Zb. a zákona číslo 514/2003 Z.z. k § 19. Nesprávny úradný postup spočívajúci v nesprávnej implementácii smernice bol ukončený najneskôr nadobudnutím platnosti zákona číslo 281/2001 Z.z., teda dňom 18. 7. 2001. Žalobcovia však podali žalobu na súd 28. 9. 2012, pričom desaťročná objektívna lehota márne uplynula 18. 7. 2011, pričom o škode sa dozvedeli už v januári 2011 (list poisťovne). Predbežné prerokovanie nároku sa v prípade náhrady škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom v zmysle zákona 58/1969 Zb. nevyžadovalo. Považoval preto za preukázané, že nárok žalobcov bol premlčaný. Z uvedených dôvodov navrhol rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť.

4. Odvolací súd preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v medziach odvolacích dôvodov, ktorými je viazaný (§ 379 a § 380 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia odvolacieho pojednávania § 385 ods. 1 C.s.p (a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcov je dôvodné.

5. V preskúmvanej veci súd prvej inštancie skutkovo ustálil, že žalobcovia uzavreli dňa 03.05.2010 s cestovnou kanceláriou Z. B. - zmluvný partner Karya Tour, s.r.o. Bratislava zmluvu o obstaraní zájazdu, v destinácii Turecko - Kemer, so začiatkom zájazdu dňa 25.08.2010 do 04.09.2010, pri podpise zmluvy uhradili zálohu v sume 517,60 eur, celková cena zájazdu bola dohodnutá na sumu 1.294 eur. Dňa 09.07.2017 cestovná kancelária Karya Tour s.r.o. ohlásila úpadok. CK Karya Tour mala s poisťovňou Allianz - Slovenská poisťovňa a.s. uzatvorené poistenie zájazdu pre prípad úpadku cestovnej kancelárie. CK Karya Tour bola poistená na sumu 550 000 eur. Žalobcom bola z uhradenej zálohy vrátená suma len vo výške 30% t. j. 155,28 eur na osobu, poisťovňa im doplatila 2,18% t. j. sumu 11,28 eur, pričom rozdiel medzi uhradenou zálohou a vrátenými finančnými prostriedkami predstavuje sumu 351,04 eur.

6. Žalobcovia založili dôvodnosť svojich nárokov na tvrdení, že škoda im vznikla z dôvodu, že poisťná suma pre prípad úpadku cestovnej kancelárie nepokryla nimi zaplatený preddavok na zájazd, a to z dôvodu, že zákon č. 281/2001 Z.z. do § 11 ods. 3 nesprávne transponoval článok 7 Smernice Rady č. 90/314/EHS (ďalej len "smernica"), podľa ktorého organizátor a/alebo maloobchodník, ako zmluvná strana, musí zabezpečiť dostatočný dôkaz záruky refundácie peňazí, ktoré boli zaplatené za a pre repatriáciu spotrebiteľa v prípade platobnej neschopnosti; § 11 ods. 3 zákona č. 281/2001 Z. z. limituje výšku poisťného krytia minimálne 25 % ročných plánovaných tržieb z predaja zájazdov, resp. ak tržby majú byť nižšie než v predchádzajúcom roku, vo výške minimálne 25 % týchto tržieb v predchádzajúcom roku.

7. Súd prvej inštancie správne posúdil ako nedôvodnú žalovaným vznesenú námietku premlčania s poukazom na to, že skutočná škoda mala byť žalobcom spôsobená momentom, keď im poisťovňa Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s. nevyplatila celú sumu za prvú zálohu, ktorú žalobcovia zaplatili vo výške 517,60 eur, ale vyplatila im len 155,28 eur a v januári 2011 doplatila 11,28 eur; týmto momentom tak došlo k zmenšeniu majetkového stavu žalobcov o 351,12 eur. Záver súdu prvej inštancie, že správna aplikácia hmotnoprávnej úpravy zákona č. 58/1969 Zb. a zákona č. 514/2003 Z.z. závisí od vzniku škody, t. j. od okamihu, kedy malo ku škode spôsobenej nesprávnym úradným postupom dôjsť, je v súlade aj so súdnou praxou (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 20.03.2012 sp. zn. 5MCdo/13/2010). Vychádzajúc z tvrdení uvedených v žalobe, že k vzniku škody došlo v januári 2011, správne súd prvej inštancie posúdil uplatnený nárok podľa zákona č. 514/2003 Z.z. a uzavrel, že objektívna premlčacia lehota nemohla začať plynúť skôr, ako vznikla škoda. Iný výklad (že premlčacia doba začala plynúť od vykonania nesprávnej transpozície smernice do vnútroštátneho poriadku) by viedol ku skráteniu lehoty na uplatnenie práva v rozpore so zásadou účinnej ochrany únieového práva, podľa ktorej stanovené lehoty nemôžu viesť k praktickej nemožnosti alebo nadmernému sťaženiu výkonu práv priznaných jednotlivcom únieovým právnym poriadkom.

8. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že pokiaľ žalobcovia vznik škody odvodzovali od nesprávnej transpozície smernice Rady EHS 1990/314/EHS o balíku cestovných a dovolenkových a výletných služieb, a vytýkali nesprávnu implementáciu výšky garancie (§ 11 ods. 3 Zákona o zájazdoch) v rozsahu určenom článkom 7 Smernice 90/314, dospel súd prvej inštancie k záveru, že smernica 90/317 bola transponovaná do obsahu zákona č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr, riadne, čo vyplýva z obsahu Predkladacej správy k zákonu č. 281/2001 Z. z., z obsahu Dôvodovej správy k zákonu č. 281/2001 Z. z., ktorých

obsahom je aj doložka zlučiteľnosti zákona s právom EÚ, ako aj z tabuľky zhody k zákonu č. 281/2001 Z. z., ktorá poskytuje širšie informácie o tom, či právna úprava SR je kompatibilná s právom ES/EÚ. Skutočnosť, že Smernica 90/314 bola transponovaná do obsahu zákona č. 281/2001 Z. z. vyplýva aj z Oznámenia o notifikácii, ktorá bola uskutočnená v súlade s požiadavkami uznesenia vlády SR č. 983 z 14.10.2003, ako aj z obsahu samotného materiálu k tomuto uzneseniu vlády SR. S ohľadom na uvedené konajúci súd konštatoval, že žalobcovia nepreukázali, že došlo k nesprávnej transpozícii Smernice 90/314, nakoľko žalobcovia nepredložili žiaden dôkaz t. j. dokument Európskej komisie, ktorým by Slovenskú republiku vyzvala na odstránenie chýb (nezrovnalostí) v nadväznosti na nesprávnu transpozíciu Smernice 90/314. Uzavrel preto, že žalobcovia neunesli dôkazné bremeno vzťahujúce sa k ich tvrdeniu nesprávneho úradného postupu pri transpozícii Smernice 90/314, preto žalobu v tejto časti zamietol.

9. Tieto úvahy súdu prvej inštancie, vedúce k záveru o nepreukázaní nesprávneho transponovania smernice do vnútroštátneho právneho poriadku, vychádzajú z nesprávneho právneho posúdenia veci. Odvolací súd sa v tomto smere stotožnil s odvolacími námietkami žalobcov, že v zmysle judikatúry Súdneho dvora EÚ náhradu škody nemožno viazať na požiadavku, aby Súdny dvor EÚ predtým konštatoval porušenie úniového práva dotknutým členským štátom, takáto podmienka by bola v rozpore so zásadou účinnosti. Je dôvodná tiež argumentácia žalobcov, že v zmysle práva Únie, na to, aby bola podaná žaloba na náhradu škody úspešná, nie sú žalobcovia povinní preukazovať podanie podnetu na Komisiu či predkladať súdu akékoľvek dokumenty, ktorými by Komisia či iný orgán Slovenskú republiku vyzval na odstránenie chýb v nadväznosti na nesprávnu transpozíciu smernice, ani nemusia v ich veci čakať na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ, ktorým by tento rozhodol, že zo strany členského štátu došlo k porušeniu práva EÚ. Žalobcovia tak môžu podať na vnútroštátny súd návrh na náhradu škody spôsobenej členským štátom z dôvodu porušenia práva Únie bez toho, aby došlo k vyhláseniu rozsudku o porušení práva Únie členským štátom.

10. Žalobcovia v podanom odvolaní tiež dôvodne namietajú, že správnu transpozíciu článku 7 Smernice 90/314 nemožno bez ďalšieho vyvodzovať len z existencie Predkladacej a Dôvodovej správy k zákonu č. 281/2001 Z.z., ktorých obsahom je aj doložka zlučiteľnosti zákona s právom EÚ, či z tabuľky zhody k tomuto zákonu a oznámenia o notifikácii.

11. V prípade uplatnenia nárokov na náhradu škody z dôvodu porušenia práva Únie členským štátom je na posúdení vnútroštátneho súdu, či k porušeniu úniového práva zo strany členského štátu došlo. Členské štáty majú povinnosť transponovať (prebrať) smernicu do svojho vnútroštátneho poriadku v predpísanej transpozičnej lehote. Správne transponovanie smernice predpokladá, aby obsah transpozičného opatrenia významovo presne zodpovedal obsahu smernice, aby bol jeho obsah formulovaný natoľko jasne, presne a transparentne, aby jednotlivci poznali svoje práva a povinnosti, ktoré zo smernice vyplývajú a aby malo transpozičné opatrenie formu všeobecne záväzného predpisu. Základným predpokladom správneho premietnutia obsahu smernice do transpozičného opatrenia je náležitý výklad smernice, teda objasnenie a poznanie jej významu a zmyslu a dosiahnuť tak smernicou požadovaný výsledok. Výklad za účelom zistenia a objasnenia zmyslu a obsahu smernice poskytuje Súdny dvor EÚ prostredníctvom svojej judikatúry. V posudzovanej veci mal preto súd prvej inštancie v konaní postupovať tak, že mal porovnať konkrétne znenie ustanovenia smernice 90/314 (článku 7) a ciele v nej stanovené s konkrétnym znením ustanovení slovenského transpozičného predpisu - § 11 ods. 3 zákona č. 281/2001 Z.z. a na základe toho; za použitia relevantnej judikatúry Súdneho dvora EÚ; mal posúdiť, či právny poriadok Slovenskej republiky (konkrétne ustanovenie transpozičného predpisu, do ktorého bola smernica transponovaná), je v súlade s ustanoveniami smernice 90/314. Týmto postupom bolo potrebné zaoberať sa tým, či vnútroštátnym ustanovením o výške poistnej sumy (bankovej záruky) došlo k upretiu práv spotrebiteľov na vrátenie všetkých peňazí zaplatených za nezrealizovaný zájazd v prípade úpadku cestovnej kancelárie tak, ako im toto právo vyplýva z judikatúry Súdneho dvora EÚ k výkladu článku 7 smernice 90/314. Žalobcovia tak dôvodne vytykajú súdu prvej inštancie, že takto nepostupoval, v dôsledku čoho vec nesprávne právne posúdil.

12. Pri posudzovaní správnosti implementácie článku 7 smernice do § 11 ods. 3 Zákona o zájazdoch je potrebné vychádzať predovšetkým z výkladu článku 7 smernice v rozsudkoch Súdneho dvora EÚ (C-178/94, C-140/97, C-410/96, C-134/11, C-346/96, C-430/13). Z judikatúry Súdneho dvora EÚ totiž vyplýva, že cieľom článku 7 smernice je zabezpečenie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľa proti ekonomickým rizikám vyplývajúcim z platobnej neschopnosti alebo úpadku organizátora zájazdu a

výsledkom stanoveným v článku 7 smernice má byť preto vrátenie peňazí, ktoré spotrebiteľ za zájazd zaplatil v prípade platobnej neschopnosti alebo úpadku organizátora zájazdu. Organizátor zájazdu je tak povinný mať dostatočné záruky na zabezpečenie refundácie zaplatených peňazí v prípade platobnej neschopnosti a úpadku a spotrebiteľ má tak mať garantované právo na zabezpečenie vrátenia peňazí (záloh) zaplatených za zájazd. Je preto potrebné posúdiť, či ustanovenie § 11 ods. 3 zákona o zájazdoch, ktoré stanovuje limit poisťného plnenia, obmedzuje práva spotrebiteľov zaručené článkom 7 smernice, pre ktorý v danej veci bola len časť platieb uskutočnených žalobcami pokrytá zábezpekou upravenou v článku 7 smernice. V intenciách uvedeného je nevyhnutné zaoberať sa tým, či namietané ustanovenie vnútroštátneho predpisu poskytuje spotrebiteľovi efektívne zabezpečenie refundácie všetkých finančných prostriedkov, ktoré zaplatil organizátorovi zájazdu, ktorý sa ocitol v úpadku. V tejto súvislosti poukazuje odvolací súd najmä na uznesenie Súdneho dvora zo 16. januára 2014 vo veci C-430/13, ktorý v bode 2 výroku vyslovil, že: "Článok 7 smernice 90/314 sa má vykladať v tom zmysle, že členský štát nemá diskrečnú právomoc určiť rozsah rizika, ktoré má byť pokryté zábezpekou, ktorú má zložiť organizátor zájazdu alebo predajca v prospech spotrebiteľov. Je v právomoci vnútroštátneho súdu určiť, či kritériá stanovené dotknutým členským štátom týkajúce sa stanovenia sumy uvedenej zábezpeky majú za cieľ alebo za následok obmedzenie rozsahu rizika, ktoré má táto zábezpeka pokryť, pričom v takomto prípade sú zjavne nezlučiteľné s povinnosťami vyplývajúcimi z uvedenej smernice, a predstavujú preto dostatočne závažné porušenie práva Únie, ktoré by za predpokladu určenia priamej príčinnej súvislosti mohlo založiť zodpovednosť dotknutého členského štátu".

13. V prípade, ak súd dospeje k záveru, že nesprávnou implementáciou smernice došlo zo strany štátu k porušeniu práva EÚ, bude potrebné zaoberať sa tým, či sú splnené všetky podmienky pre priznanie práva na náhradu škody, ktoré vyplývajú z judikatúry Súdneho dvora EÚ, podľa ktorej sa pre založenie zodpovednosti členského štátu za škodu spôsobenú porušením práva Únie vyžaduje: a) že pravidlo práva Spoločenstva, ktoré je porušené, t.j. porušená únieová norma, priznáva práva (smeruje k založeniu práv jednotlivca), b) porušenie únieového práva je dostatočne závažné, c) existuje priama príčinná súvislosť medzi porušením únieového práva a škodou/ujmou a d) vznik škody/ujmy. Pokiaľ ide o to, či norma práva EÚ smeruje k založeniu práv jednotlivcov, v prípade smernice Súdny dvor EÚ len výnimočne konštatoval, že smernica nesmeruje k založeniu práv jednotlivcov. O dostatočne závažné porušenie únieového práva ide aj vtedy, ak porušenie pretrváva aj napriek existencii právoplatného rozsudku Súdneho dvora EÚ, ktorý konštatoval vytykané nesplnenie povinnosti členského štátu, alebo napriek ustálenej judikatúre Súdneho dvora EÚ v danej oblasti, z ktorej vyplýva protiprávnosť správania členského štátu. Ide o zodpovednosť štátu absolútnu a objektívnu, bez ohľadu na zavinenie, a ako bolo uvedené vyššie, na jej založenie nie je potrebné rozhodnutie Súdneho dvora EÚ o porušení únieového práva členským štátom, totiž na konanie o nesplnení povinnosti členským štátom nemá poškodený subjekt žiadny vplyv; rovnako existencia rozsudku Súdneho dvora EÚ o porušení povinnosti členského štátu môže byť síce dôležitým, ale nie jediným prostriedkom na overenie splnenia podmienky dostatočne závažného porušenia únieového práva a jednotlivec môže podať žalobu na náhradu škody spôsobenej členským štátom z dôvodu porušenia práva Únie bez toho, aby príslušný vnútroštátny súd počkal na vyhlásenie rozsudku o porušení práva únie členským štátom.

V tejto súvislosti poukazuje odvolací súd na rozhodnutie vo veci C-178/94, v ktorej Súdny dvor EÚ vyslovil v bode 1 výroku, že neprijatie opatrenia na transponovanie smernice za účelom dosiahnutia výsledku, ktorý predpisuje v rámci obdobia stanoveného na tento účel predstavuje vážne porušenie samé osebe práva Spoločenstva a v dôsledku toho vedie k právu na náhradu škody jednotlivcov, ktorí utrpeli škodu, ak výsledok predpísaný smernicou znamená udelenie práv jednotlivcom, ktorých obsah možno vymedziť a existuje príčinné spojenie medzi porušením záväzku a utrpenou stratou a škodou. V bode 2 výroku vyslovil, že výsledok opísaný článkom 7 smernice Rady 90/314/EHS z 13. júna 1990 znamená udelenie práv účastníkom, ktoré zaručujú náhradu zaplatených peňazí v prípade platobnej neschopnosti organizátora; obsah týchto práv možno dostatočne vymedziť.

14. Odvolací súd nepovažoval za správny ani záver súdu prvej inštancie že žalobcovia mali uspokojenie svojej pohľadávky v prvom rade žiadať od spoločnosti Karya Tour, ktorá im škodu spôsobila. Ako na to správne poukázali žalobcovia v podanom odvolaní, cestovná kancelária bola poistená pre prípad úpadku v súlade s § 11 ods. 3 zákona č. 281/2001 Z.z., z jej strany nedošlo k žiadnemu protiprávnemu konaniu, ktoré by zakladalo nárok žalobcov na náhradu škody a preto by sa nemohli voči cestovnej kancelárii na súde dovolávať priameho účinku článku 7 smernice z dôvodu, že smernica nikdy nemôže mať horizontálny priamy účinok v sporoch medzi súkromnoprávnymi subjektmi.

15. S ohľadom na uvedené možno uzavrieť, že súd prvej inštancie svoj záver o neexistencii nároku žalobcov na náhradu škody založil na nesprávnom právnom posúdení veci, pre ktoré sa podstatnou stránkou veci nezaoberal. So zreteľom na uvedené nemožno preto považovať predčasné právne závery súdu prvej inštancie za správne. Rozhodnutie vo veci samej odvolacím súdom by však za tohto stavu veci v celom rozsahu nahrádzalo prvoinštančné rozhodnutie, čím by bolo stranám odoprené právo namietať správnosť skutkových a právnych záverov na inštančne vyššom súde a tým aj možnosť preskúmania správnosti záverov odvolacieho súdu, ku ktorým by dospel právnym posúdením skutkových zistení z hľadiska tých rozhodujúcich skutočností, ktoré považoval za významné na rozdiel od prvoinštančného súdu, ktorý sa nimi opomenul zaoberať. Posúdenie podstaty veci v rámci dvojinštančného súdneho konania je tiež súčasťou práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces (nález Ústavného súdu SR sp.zn. IV. ÚS 536/2018 zo dňa 28.01.2020). Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinštančnosti konania je tak v tomto prípade možné učiniť zadost' iba kasačným rozhodnutím.

16. So zreteľom na vyššie uvedené dôvody odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v dôsledku nesprávnej aplikácie právneho predpisu, a preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil podľa § 389 ods.1 písm. c) C.s.p. a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa § 391 ods. 1 C.s.p., v ktorom sa súd prvej inštancie; viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 C.s.p.); bude dôsledne zaoberať dôvodnosťou žaloby vo vyššie naznačenom smere (body 11,12,13) a náležite posúdi splnenie predpokladov zodpovednosti žalovaného za vznik škody z aspektu všetkých skutočností, ktoré sú právne významné z hľadiska správneho právneho posúdenia veci, a svoje úvahy, na základe ktorých dospeje k rozhodnutiu náležitým (zákonným, zrozumiteľným) spôsobom odôvodní a v novom rozhodnutí o veci rozhodne o náhrade trov aj tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 C.s.p.).

17. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 C.s.p.). Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 C.s.p.).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1,2 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1,2 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.). Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, alebo ak je dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná, má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 C.s.p.).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 C.s.p.).